

Recuors cunter l'access per Minschuns

La FSP e la Mountain Wilderness cumbattan il proget

DA FLURIN ANDRY ED ANNATINA FILLI / ANR

■ **La Fundaziun svizra pella protecziun da la cuntrada e la Mountain Wilderness sun da l'avis chi nu douvra ingüna telecabina fin sül territori da skis Minschuns. Il cumün da Val Müstair nun es surprais dal recuors.** L'investur dal cumün da vacanzas La Sassa a Tschier, ils architects Domenig da Cuira, fa pella realisaziun dal resort üna cundiziun: Il proget La Sassa vain realisà be scha'l cumün da Val Müstair fabrica üna telecabina chi maina ils skiunzs fin sül territori da sport d'inviern Minschuns. Sper la telecabina dessan eir gnir realisats üna pista da Minschuns fin Tschier ed indrizs per tilla innaiver. Al principi da november 2019 ha la regenza grischuna dat il permiss per reverder la planisaziun locala, da maniera cha'l resort La Sassa po gnir realisà. Implü dess eir pudair gnir schmers god per fabricar ün parcadi per 130 autos. Cunter quista decisiun recuorran tant la Fundaziun svizra pella protecziun da la cuntrada (FSP) sco eir l'organisaziun Mountain Wilderness (MW) pro'l Güdisch administrativ grischun.

«Mancanza d'üna vista cumplessiva»

Culla nouva telecabina, il resort da vacanzas e l'innavaziun da la pista fin giò Tschier es, sco cha'ls recurrents scrivan, «previs ün grond proget chi stess gnir ponderà da maniera cumplessiva». FSP e MW critichan cha'l proget gnia sparti in singuls suotprogets. Quels dessan eir survgnir per part pür plü tard ils permiss necessaris, «sco p. ex. l'innavaziun da la pista fin giò'n val». E per pudair fabricar la telecabina stess tenor gnir revisa la planisaziun locala. «Per ün proget uschè grond fessa dabsögn da valutar tuot ils interess existents e da coordinar las proceduras da permischium», argumenteschan las organisaziuns pella protecziun da la cuntrada e da l'ambiant muntagnard. Els manzunan eir cha la telecabina gniss

Ils recurrents mettan in dumonda il bsögn d'üna telecabina da Tschier fin sül territori da skis Minschuns.

FOTOMONTASCHA MAD

fabrichada illa costa «Ruinas» chi saja fin uossa libra dad infrastruttura umana. «Tant telecabina sco eir innavaziun da la pista vessan grondas consequenzas pellas bes-chas sulvadias, tanter quellas eir spezchas periclitadas sco il girun barbet.»

Mancanza d'üna cumprouva dal bsögn

Ils recurrents manzunan in lur comunicaziun als mezs d'informaziun eir chi manca la cumprouva chi douvra propcha eir üna telecabina fin sül Minschuns. Els as dumondan co cha quella dess render. «Pella sanaziun da lifts ed oters implants

dal territori da skis Minschuns chi nun es plü il plü giuven e per l'ustaria manca ün concept da finanziaziun.» Els dubitan cha'l territori da skis accumuliss las aspetativas dals giasts d'ün resort da quatter stailas, «uschè chi dovress ulteriuras investiziuns».

«Planisar plü bain l'innavaziun»

Cun innaiver la pista fin a Tschier vain la surfatscha innavada da Minschuns ingrondida sün 11,5 hectaras, constatan FSP e MW, «ad ün tal ingrondimaint nu's poja dar be davopro il permiss, sias consequenzas ston gnir scleridas manüda-

maing i'l rom d'üna revisiun da la planisaziun locala.» Chi nu saja scleri che consequenzas cha'l consüm da l'aua vess pella natüra e l'innavaziun pella sulvaschina, scrivan ils recurrents. Sco ultim manzuna eir amo il parcadi chi'd es planisà pella telecabina: «Per pudair fabricar sco planisà üna piazza da parcar per 130 autos esa da runcar biotop rar da god», scrivan FSP e MW in lur comunicaziun, «la led-scha davart il god nu permetta però runcadas be per survgnir favuraivelmaing territori.» Las duos organisaziuns sun perquai da l'avis chi nu's pudess dar il permiss pella runcada per far il parkegi.

Lamprecht: «Cun ün recuors d'eira da far quint»

Rico Lamprecht, il president cumünal dal cumün da Val Müstair, nun es surprais dal recuors cunter la telecabina fin sül Minschuns: «Eir schi's vaiva preparà tuot bain d'eira bod da far quint chi detta recuors.» Cha'l cumün haja uossa surdat la chosa a lur giurists, ha'l dit e deplorà cha mincha recuors detta eir lavur «e retarde-scha la realisaziun dal proget». Davart la qualità dals argumaints dad FSP e MW nun ha'l vulgü dir nöglia: «Quella resosta dan lura noss giurists chi piglian uossa suot ögl ils argumaints dals recuors», ha dit Lamprecht.

Il proget La Sassa/ Minschuns

(anr/afi) Dals ons 1970 vaiva acquistà il cumün da Tschier in Prà Chalchera 13 parcelas per s-chaffir üna zona da turissem. L'intent d'eira da fabricar ün implant d'apport i'l territori da skis Minschuns. E fingià da quella jada vaiva decis la radunanza cumünala da Tschier da dovrar il s-chavd da la vendita da quistas parcelas in ün möd lià per promover il turissem. L'investur Domenig Immobilien AG voul fabricar sün quistas parcelas ün resort da vacanzas a Prà Chalchera. Las cundiziuns sun cha a listess mumaint stessan gnir realisats la telecabina d'apport e l'implant d'innavir i'l territori da skis Minschuns. L'access al territori da skis Minschuns succeda actualmaing sur la via dal Pass dal Fuorn ed üna via natürala. Els Implants da sport SA Val Müstair prevezzan da fabricar üna telecabina e d'ingrondir l'infrastruttura da l'innavaziun cun l'agüd da chanuns da naiv.

L'ouvra da Luisa Famos es darcheu accessibla

Vernissascha dad «Unterwegs / In viadi» a Turich

DA SIDONIA PAZELLER / ANR

■ **Grazcha a novas traducziuns per tudais-ch es la poesia da Luisa Famos, chi d'eira lönych exausta, eir darcheu dvantada accessibla per rumantsch. Rico Valär e Luzius Keller han preschantà il nov cudesch ad ün public interessà.** «Per mai es quist'occurrenza fich importanta perquai ch'eu d'eira daspö ons in tschercha d'üna pussibilità per reedir las poesias da Luisa Famos.» Cun quists peds ha Jürg Zimmerli da la chas'editura Limmat Verlag bivgnantà ils preschaints i'l antiquariat Biblion illa cità veglia da Turich. Fingià avant bundant desch ons d'eira gnüda preschainta là ün'ediziun cun ouvas our dal relasch da Luisa Famos. Uossa ha gnü lö la vernissascha dal cudesch «Unterwegs / In viadi» cun traducziuns per tudais-ch da Luzius Keller. Il traductur descriva l'ouvra da Famos sco «poesia tanter principi e fin, tanter ils elemaints e las stagiuns». Insembel cun Rico Valär, chi ha prelet las poesias originalas per rumantsch, ha Keller dat ün sguard i'l cudesch e la lavur da traductur.

«Poesias simplas, ma profundas»

Luzius Keller ha scuvert seis interess per l'ouvra da Famos tras publicaziuns dad Iso Camartin e Mevina Puorger. L'antérieur professor da frances a l'Università da

Turich es gnü contactà da la famiglia da Famos culla dumonda sch'el nu lessa tradüer las poesias da l'autura rumantscha chi sun gnüdas tradüttas tanter oter eir per talian e frances. «Davo ün pèr decennis faiva uossa dabsögn da novas versiuns tudais-chas», manaja Keller ed agiundscha: «L'ouvra resta, be las traducziuns

sun novas.» La nov'ediziun dal Limmat Verlag cuntegna duos cudeschs da Famos. «Mumaints» d'eira gnü publichà pella prüma jada dal 1960 in aign'ediziun da l'autura e d'eira exausta infra trais eivnas. La seguond'ouvra, «Inscunters», es gnüda edida l'on cha l'autura es morta e cuntegna tanter oter poesias sur dal temp cha

Famos ha vivü cun seis hom a Honduras e Venezuela, il esser mamma, la malatia da l'autura e la tschercha d'identità.

«Traducziuns han portà l'ouvra i'l temp dad hoz»

Las poesias da Famos influenzeschan la litteratura rumantscha fin i'l temp dad

hozindi. «I's chatta tschegns ed omagis a la poesia da Famos pro plüssas auturas e poetessas contemporanas, sco per exaimpel Gianna Olinda Cadonau, Rut Plouda o eir Flurina Bades», manaja Valär, professor per litteratura e cultura rumantscha a l'Università da Turich. Uschè ha eir il traductur fat atenziun da surtour las caracteristicas da la poesia da Famos, sco per exaimpel las maiusclas al principi da mincha lingia, illas versiuns tudais-chas. «L'ouvra litterara, sco eir otra art, nun es liada al temp. Sch'ella es buna, lura rest'la preschainta», conclüda Keller.

Ils 17 favrer 2020 a las 21.15 ha lö un'ulteriura occurrenza davart la nov'ediziun da las poesias da Luisa Famos i'l Hotel Waldhaus a Segl. Chasper Pult discuta sur dal cudesch insembel cul traductur Luzius Keller.

ANT NADAL

Cumün sainza champs
Sainza üert e sunteri
Mo plain d'sömmis

La not
As distach'üna staila
Da l'ur dal tschèl
E voul s'unir
A la terra.

Luzius Keller e Rico Valär (da schn.) han prelet poesias da Luisa Famos per rumantsch e tudais-ch.

FOTO S. PAZELLER